

ابی بن کعب گفت: رسول خدا (صلی الله علیه وآله) پرسید: کدام آیت در کتاب خدا عظیم‌تر است یا ایا المندر؟

ابوالفتوح رازی می‌نویسد:

نیز می‌نویسد: امام علی(علیه السلام) از رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) نقل کرده است: قرآن والاترین کلام‌هاست و سوره بقره، سرور قرآن و آیه الکرسی، سرور سوره بقره. در آیه الکرسی، پنجاه کلمه است و در هر کلمه پنجاه برکت.

ملاصدرا در مقدمه تفسیری که درباره آیه‌الکرسی نوشته خبری به این مضمون نقل می‌کند که اسم اعظم الهی در آیه‌الکرسی و اول سوره آل عمران است، ملا فتح الله کاشانی بیست حدیث در فضیلت آیه‌الکرسی نقل می‌کند از جمله می‌نویسد: امیرالمؤمنین (علیه السلام) روایت کرده که رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) را دیدم که بر بالای منبر فرمود: هر که آیه‌الکرسی را در عقب هر نماز واجب بخواند هیچ چیز او را از بهشت منع نکند و بر این مواظبت نکند مگر صدیقی یا عابدی.

171&#کرسی» به تعبیر قرآن مجید، کما بیش مانند عرش است به این معنا که هر دو، دو معنی دارند: یکی تخت و سریر و دیگری علم و عظمت و قدرت الهی و کرسی در آية الكرسي به همین معناي اخير است.

و 171؛ آیه الكرسي» 255 سوره بقره است كه اوّل آن و 171؛ الله لا اله الا هو...» و آخر آن و 171؛ هو العلى العظيم» مى باشد، ولى در قرون اخير دو آيه بعدى را كه از 171؛ لا اكره فى الدين ...» شروع و به 171؛ هم فيها خالدون» ختم مى شود را جزو آن گرفته اند؛ اما چون در احاديث اشاره به 171؛ پنجاه كلمه» و 171؛ يك صد و هفتاد حرف» شده، نيز با توجه به اينكه 171؛ كرسي» در همان آيه 255 سوره بقره آمده و معنای اين دو آيه موقوف بر هم نيست؛ لذا صحيح آن است كه همان آيه را به تنهايي آيه الكرسي به حساب آوريم. در بحارالانوار هم در حديثي كه از آمالي شيخ طوسي نقل مى كند، تصريح دارد كه حضرت علي(عليه السلام) آيه الكرسي را از 171؛ الله لا اله الا هو...» آغاز و به 171؛ هو العلى العظيم» ختم كرد.

علامه طباطبائی در جلد دوم تفسیر المیزان درباره آیه‌الکرسی می‌فرماید: آیه‌الکرسی، از صدر اسلام مشهور بوده، در زمان رسول خدا(صلی الله علیه وآله) و حتی از زبان آن جناب به این نام بیان می‌شد، همچنان که این نام‌گذاری در روایات وارده از آن جناب و از اهل بیت - علیهم السلام - و از صحابه به چشم می‌خورد و این احترام، بدون جهت نبوده، بلکه به خاطر معارف دقیق و لطیفی است که در این آیه آمده و آن عبارت است از: توحید خالصی که جمله «لا اله الا هو...» بر آن دلالت دارد و همچنین «قیمومیت مطلقه‌ای» که در آن آمده و

علم و عظمت و قدرت الهی و کرسی در آية الكرسي به همین معناي اخير است

171«#المیزان» واژه 171«کرسی» را این گونه معنا می‌کند: کرسی از ماده (ک - ر - س) گرفته شده که به معنای وصل کردن اجزای ساختمان است و اگر تخت را کرسی خوانده‌اند به این جهت بوده که اجزای آن بدست نجار - اگر چوبی باشد - و بسیاری از مواقع این کلمه را کنایه از مُلک و سلطنت می‌گیرند و می‌گویند: فلانی از کرسی نشینان است، یعنی او قدرت وسیع دارد و منطقه تحت نفوذ او گسترده است. 2

در کتاب قاموس قرآن - که فرهنگ واژه‌های قرآنی است - درباره آیه‌الکرسی آمده است: آیه 255 سوره بقره مشهور به آیه‌الکرسی است و از صدر اسلام، حتی در زمان رسول اکرم (صلی الله علیه وآله) چنان که از روایات شیعه و سنی برمی آید به این نام معروف شده است، این آیه، توحید خالص و قدرت و قیومیت خداوند را در جهان به بهترین وجهی روشن و بیان می‌کند، توجّه به الفاظ و معانی آن

از توضیح بیشتر بی نیاز می‌کند و چون دارای این مقام و عظمت است؛ لذا درباره حفظ و خواندن و توجه به معانی آن بیشتر توجه شده و فضائی درباره آن نقل گردیده است.³

فضیلت و عظمت

رسول اکرم صلی الله علیه و آله به علی علیه السلام فرمودند: "قرآن کلامی برتر و بزرگ است و سوره بقره، سید قرآن و آیه الکرسی سید بقره است." سپس فرمودند: "آیه الکرسی از گنجینه‌ای در زیر عرش به من عطا شده است و قبل از من به هیچ پیغمبری چنین عطائی نشده است."

شأن نزول آیه الکرسی

در قرآن کریم آیاتی که بر پیامبر اسلام نازل می‌شد دارای علت و سببی بود که به اذن خداوند توسط فرشتگان برای رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) فرستاده می‌شد که در مجموع به آن‌ها شأن نزول می‌گویند. و سبب نزول آیه الکرسی در سوره بقره احتمالاً این بوده که قوم یهود معتقد بودند که خداوند تبارک و تعالی پس از خلقت آفرینش آسمان‌ها و زمین و... خسته شده و برای رفع خستگی روی کرسی نشست که آیه مبارک آیه الکرسی بر رد عقاید منحرف کننده قوم یهود نازل شد.

رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) در هنگام خواندن آیه الکرسی تبسم می‌کردند و می‌فرمودند: آیه الکرسی گنج بزرگ و رحمانی است که زیر عرش (همان کرسی) به من نازل شد و نیز در روایت آمده است که هنگام نزول آیه الکرسی هزار فرشته تا رسیدن به حضرت رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) این آیه مبارک و عظیم را همراهی می‌کرد.

آیه الکرسی منشأ خیر و برکتی است که خداوند تبارک و تعالی توسط رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) در سوره مبارک بقره به انسان عطا فرموده است و خداوند می‌فرماید: این آیه عظیم‌الشأن و با برکت را به بندگانم هدیه می‌کنم و به همین دلیل است که پیغمبر عزیز ما به پیروانش توصیه می‌کند که آیه الکرسی را مورد توجه خاص قرار دهند و تلاوت کنند تا از منشأ خیر و برکت آن بهره گیرند.

عکس‌العمل شیطان هنگام نزول آیه الکرسی

امام محمد باقر از امیرالمومنین (علیه السلام) روایت فرموده: هنگامی که آیت الکرسی نازل شد رسول خدا (صلی الله علیه و آله) فرمود آیه الکرسی آیه ای است که از گنج عرش نازل شده و زمانی که این آیه نازل گشت هر بتی که در جهان بود با صورت به زمین خورد.

در این زمان ابلیس ترسید و به قومش گفت: "امشب حادثه ای بزرگ اتفاق افتاده است باشید تا من عالم را بگردم و خبر بیاورم.

ابلیس عالم را گشت تا به شهر مدینه رسید مردی را دید و از او سؤال کرد: "دیشب چه حادثه ای اتفاق افتاد"

مرد گفت "رسول خدا فرمود: "آیه ای از گنج‌های عرش نازل شد که بت‌های جهان به خاطر آن آیه همگی با صورت به زمین خوردند. ابلیس بعد از شنیدن حادثه به نزد قومش رفت و حادثه را به آن‌ها خبر داد.

احادیثی درباره فضیلت آیه الکرسی

امام صادق (علیه السلام) فرمود:

برای هر چیزی اوجی می‌باشد و اوج قرآن، آیه الکرسی است، هر که یک بار آن را بخواند خداوند هزار ناگواری، از ناگواری‌های دنیا و هزار ناگواری از ناگواری‌های آخرت را از او بگرداند که آسان‌ترین ناگواری دنیا، فقر، و سهل‌ترین ناگواری آخرت، عذاب قبر است و من به امید رسیدن به آن مقام آن را می‌خوانم.⁴

آیه الکرسی منشأ خیر و برکتی است که خداوند تبارک و تعالی توسط رسول اکرم(صلی الله علیه و آله) در سوره مبارک بقره به انسان

عطا فرموده است و خداوند می‌فرماید: این آیه عظیم‌الشأن و با برکت را به بندگانم هدیه می‌کنم و به همین دلیل است که پیغمبر عزیز ما به پیروانش توصیه می‌کند که آیه الکرسی را مورد توجه خاص قرار دهند و تلاوت کنند تا از منشأ خیر و برکت آن بهره گیرند

همچنین آمده است که شیخ طوسی در کتاب آمالی خود آورده که گفته است: راوی می‌گوید از حضرت علی (علیه السلام) شنیدم که می‌فرمود: باور نمی‌کنم که کسی اسلام را فهمیده و یا در اسلام متولد شده باشد و سیاهی شب را به صبح پیوند زند و این آیه را نخواند، عرض کردم منظور از سیاهی شب چیست؟ فرمود: یعنی نیمه شب، آن گاه فرمود: اگر بدانید این آیه چیست و یا در این آیه چیست، در هیچ حالی آن را ترک نخواهید کرد.

برترین آیه

اباذر در جلسه‌ای از پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) پرسید: برترین و فاضل‌ترین آیه‌ای که بر شما نازل شده است کدام است؟

پیامبر اکرم (صلی الله علیه وآله) فرمودند: آیه الکرسی! زیرا در آن آیه کریمه، کلمه شریفه: ﴿وَأَمَّا الْكُرْسِيُّ فَلَا بَاطِلَ فِيهِ﴾؛ 171؛ حی، قیوم» ذکر شده است. 5

اگر چه سوره ﴿فَاتِحَةُ الْكِتَابِ﴾ افضل سوره‌ها و ﴿عَصَاةَ الْإِنسَانِ﴾ است؛ ولی این منافات ندارد که ﴿آيَةُ الْكُرْسِيِّ﴾ افضل آیه‌ها باشد، زیرا یکی مربوط به سوره است و دیگری مربوط به آیه.

فضیلت آیه الکرسی بعد از هر نماز

به سند معتبر از حضرت موسی بن جعفر علیه‌السلام روات شده: هر که بعد از نماز واجب آیه الکرسی را بخواند، گزنده‌ای به او ضرر نرساند. و در حدیث معتبر دیگر فرمود: رسول خدا صلی الله علیه و آله فرمودند: یا علی بر تو باد به تلاوت نمودن آیه الکرسی پس از هر نماز واجب، به درستی که بر خواندن آن محافظت نکند، مگر پیغمبر، یا صدیق، یا شهید. و از حضرت رسالت پناه روایت شده: هر که آیه الکرسی را پس از هر نماز بخواند او را از وارد شدن به بهشت جز مرگ مانعی نباشد. و طبق روایت دیگر: هر کس آیه الکرسی را بعد از هر نماز واجب بخواند، نمازش پذیرفته شود، و در امان خدا باشد، و خدا او را از بلاها و گناهان حفظ کند.

پی نوشت ها:

1. دائرة المعارف تشیع، ج 1، ص 250 و 251.

2. ترجمه المیزان، ج 1، ص 513.

3. قاموس قرآن، ج 6، ص 101 - 103.

4. همان.

5. تفسیر موضوعی قرآن مجید، ج 9، ص 370.